

Hygiëneprotocol

Inhoudsopgave

1	Waarom een hygiënebeleid binnen Koraal	3
1.1	Hoe verspreiden ziekteverwekkers zich?	3
1.2	Hygiëne voorkomt ziekte	4
1.3	Wat is het doel van beleid rondom hygiëne	4
2	Persoonlijke hygiëne van medewerkers	4
2.1	Algemene regels	4
2.2	Schone handen	5
2.3	Handschoenen	5
2.4	Kleding	6
2.5	Beschermende middelen (anders dan handschoenen)	6
3	Persoonlijke hygiëne van cliënten	7
3.1	Benodigde materialen	7
3.2	Handelingen	7
3.3	Ernstig vervuilde cliënten	8
Bijlagen		
1	Werkwijze handen wassen of desinfecteren	9
2	Toegelaten desinfecterende middelen voor oppervlakken, materialen en handen	11
3	Ctgb-databanken voor desinfecterende middelen.	12

In deze brochure wordt een overzicht gegeven van de hygiënemaatregelen waarmee we het risico op het ontstaan en verspreiden van infectieziekten binnen Koraal verkleinen. We hanteren de hygiënerichtlijnen zoals die in 2015 zijn opgesteld door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) voor instellingen voor volwassenen met een lichamelijke of verstandelijke beperking.

1.

Waarom een hygiënebeleid binnen Koraal?

Een goede hygiëne voorkomt de verspreiding van micro-organismen. Voorbeelden van micro-organismen zijn bacteriën, virussen en schimmels. Micro-organismen zijn onzichtbaar voor het blote oog en komen overal voor: op de huid, in lichaamsvloeistoffen zoals bloed en ontlasting, op meubelen en gebruiksvoorwerpen, in de lucht, in water en op en in voedsel. De meeste zijn onschuldig of zelfs nuttig voor de mens, maar sommige kunnen ziekten veroorzaken.

Door contact tussen mensen kunnen deze ziekteverwekkers zich van de ene mens naar de andere verspreiden. Als deze zich vervolgens in het lichaam vermenigvuldigen, kan iemand ziek worden. Zulke ziektes noemen we infectieziekten.

Of een besmetting uitgroeit tot een infectie, heeft met verschillende dingen te maken:

- De hoeveelheid ziekteverwekker waarmee iemand besmet is.
- Hoe gemakkelijk de ziekteverwekker mensen ziek maakt.
- Iemand's lichamelijke conditie. De een wordt ziek, de ander voelt zich niet lekker en een derde heeft nergens last van.

De cliënten in een instelling lopen een groter infectierisico dan de gemiddelde burger. Dit komt doordat:

- Cliënten vaak relatief dicht op elkaar leven.
- Cliënten veel gebruikmaken van dezelfde ruimtes en materialen.
- Cliënten soms een verminderde weerstand hebben.
- Cliënten vaak een slechte persoonlijke hygiëne hebben.
- Medewerkers meerdere cliënten helpen, en zo ziekteverwekkers kunnen verspreiden.

1.1

Hoe verspreiden ziekteverwekkers zich?

- Via de handen.
- Door de lucht (bijvoorbeeld via druppels door hoesten, na braken of via huidschilfers of stof).
- Via voedsel en water.
- Via voorwerpen als wc's en deurklinken.
- Via lichaamsvloeistoffen (ontlasting, urine, bloed, wondvocht enzovoorts).
- Via dieren, zoals huisdieren en insecten.

1.2

Hygiëne voorkomt ziekte

Infectierisico's beperk je in de eerste plaats door een goede hygiëne. Alle regels in dit beleid hebben hiermee te maken. In de basis is hygiëne niet meer dan het volgende:

- Breng wat vuil is niet in contact met wat schoon is. En andersom.
- Maak schoon wat vuil is of gooi het weg.
- Je kunt niet altijd aan de buitenkant beoordelen of iets vuil of schoon is.
- Alles begint en eindigt met handen wassen.

1.3

Wat is het doel van deze richtlijn?

Zoals hierboven beschreven, lopen uw cliënten een groter infectierisico dan de gemiddelde burger. Het is aan u als organisatie om dit risico zo klein mogelijk te maken. Deze richtlijn is opgesteld om u hierin te ondersteunen. Hiertoe wordt in deze richtlijn een overzicht gegeven van belangrijke hygiënemaatregelen waarmee u het risico op het ontstaan en verspreiden van infectieziekten in uw instelling kunt verkleinen.

De maatregelen in deze richtlijn kunt u gebruiken bij het opstellen van uw hygiënebeleid. Omdat deze richtlijn algemene informatie geeft, is het aan te raden om dit te vertalen naar concrete werkinstructies, in lijn met het beleid van uw organisatie. Vanwege de grote variatie in typen instellingen voor gehandicaptenzorg, is het mogelijk dat

niet alle informatie in de richtlijn van toepassing is op uw situatie. Deze informatie kunt u dan overslaan. Dit document biedt zowel informatie die direct te maken heeft met de hygiënische uitvoering van handelingen als informatie over randvoorwaarden om een goede hygiëne mogelijk te maken. Voorbeelden van zulke randvoorwaarden zijn de schoonmaak en de bouw en inrichting van uw instelling.

2.

Persoonlijke hygiëne van medewerkers

Deze paragraaf is van toepassing op medewerkers die verzorgende, verplegende of medische handelingen uitvoeren bij cliënten. Medewerkers die alleen sociale activiteiten uitvoeren met cliënten, kunnen onderstaande als tips beschouwen.

2.1 Algemene regels

Een medewerker dient zichzelf, zijn kleding en haar schoon te houden.

- Draag je haren kort of maak ze vast, of gebruik een strakke hoofddoek.
- Dek open wondjes af met een waterafstotende pleister.
- Gebruik eenmalige zakdoeken en gooi deze na gebruik meteen weg.

Ziekteverwekkers kunnen gemakkelijk overgebracht worden via de handen. Daarom moeten de handen goed schoon te maken zijn. Kunstnagels, nagellak en hand- en polssieraden belemmeren een goede handhygiëne.

- Knip nagels kort (niet langer dan de vinger) en draag geen kunstnagels.
- Gebruik geen nagellak.
- Draag geen hand- en polssieraden (zoals een trouwring of horloge).
- Tijdens de verzorging draag je geen polshorloge of handsieraden.
- Oorsieraden; alleen kleine knopjes in plaats van grote oorbellen of ringetjes.

2.2 Schone handen

Een van de meest voorkomende manieren waarop ziekteverwekkers worden verspreid, is via de handen. Om te voorkomen dat medewerkers ziekteverwekkers verspreiden van de ene cliënt naar de andere cliënt, moeten de handen op de juiste momenten worden schoongemaakt. Dit kan door ze te wassen met water en zeep of ze in te wrijven met een handdesinfecterend middel. Was of desinfecteer je handen volgens de stappen in Werkwijze handen wassen of desinfecteren (zie bijlage).

1. Was je handen met water en vloeibare zeep als ze zichtbaar vuil zijn. Gebruik dan geen handdesinfecterend middel; door zichtbaar vuil vermindert de werking.
2. Zijn je handen niet zichtbaar vuil? Dan mag je kiezen of je je handen wast of desinfecteert. De handen worden voldoende schoon als je alleen wast of desinfecteert. Doe het dus niet beide, direct na elkaar; je huid droogt dan meer uit en beschadigt sneller.

Was of desinfecteer je handen onder andere:

- Na een toiletbezoek (en na het helpen of verschonen van cliënten).
- Voor en na verzorgende, verpleegkundige en medische handelingen.
- Na contact met lichaamsvloeistoffen zoals ontlasting, urine, bloed, wondvocht, speeksel, braaksel of sperma.
- Na het uittrekken van handschoenen.
- Bij wisselende werkzaamheden: denk van badkamer naar keuken.
- Na hoesten, niezen of het snuiten van de neus. Dit is ook belangrijk als je een zakdoek hebt gebruikt. Ziekteverwekkers kunnen namelijk via de zakdoek op je handen komen.
- Gebruik alleen handdesinfecterende middelen die zijn toegelaten door het Ctgb (zie bijlagen).

TIP:

Bewaar handdesinfecterende middelen buiten bereik van cliënten, om te voorkomen dat ze het opdrinken.

Doordat zorgmedewerkers hun handen veel moeten wassen of desinfecteren, kunnen de handen snel uitdrogen. Een handcrème kan dan uitkomst bieden.

- Gebruik je handcrème? Gebruik dan bij voorkeur een tube. Crèmes in potten raken sneller besmet met ziekteverwekkers.

2.3 Handschoenen

Draag handschoenen wanneer je handen in aanraking kunnen komen met lichaamsvloeistoffen. Dit geeft een verhoogd risico op besmetting met ziekteverwekkers. Dit is bijvoorbeeld bij:

- Het helpen van cliënten op het toilet.
- Het schoonmaken of desinfecteren van voorwerpen of oppervlakken waar lichaamsvloeistoffen op zitten.
- Het sorteren van de vuile was.

Gebruik in bovenstaande gevallen alleen handschoenen:

- Die gemaakt zijn van poedervrije latex of nitril.
- Die voldoen aan de NEN normen EN 420, EN 455 en EN 374. Deze normen moeten op de verpakking zichtbaar zijn.
- Uit een verpakking waarop een CE-markering staat.
- Uit een verpakking waarop de naam en het adres van de producent staat. Als dit geen adres binnen de EU is, moet ook de naam en het adres van de EU-vertegenwoordiger vermeld zijn. Kijk op www.lchv.nl voor een uitgebreide uitleg over het handschoenenbeleid.

- Heb je een latexallergie type I of vermoed je dat je allergisch bent? Gebruik dan nitril.
- Vermijd contact met deurklinken, telefoons en andere apparaten en materialen wanneer je handschoenen draagt. Dit om besmetting van de handschoenen of van de omgeving te voorkomen.
- Gebruik handschoenen eenmalig en verwissel deze per cliënt. Trek handschoenen na gebruik direct binnenstebuiten uit, zonder hierbij je polsen aan te raken, en gooi ze weg.

2.4 Kleding

Ook via kleding kunnen ziekteverwekkers verspreid worden. Om dit te voorkomen, moeten medewerkers besmetting van en via hun kleding voorkomen.

- Draag schone kleding tijdens verzorgende, verpleegkundige en medische handelingen. Trek schone kleding aan als de kleding zichtbaar vervuild is met lichaamsvloeistoffen. Hiervoor moet dus een reservesetje (privé- of dienst) kleding aanwezig zijn.
- Draag tijdens verzorgende, verpleegkundige en medische handelingen bovenkleding met korte mouwen of rol de mouwen op tot boven de ellebogen wanneer je handen of kleding in aanraking kunnen komen met lichaamsvloeistoffen.
- Draag tijdens verzorgende, verpleegkundige en medische handelingen geen sjaals, vesten of andere loshangende accessoires die tegen de cliënt aan kunnen komen.

TIP:

Zorg voor reservekleding die je aan kunt trekken als je kleding tijdens de werkzaamheden vervuild raakt met lichaamsvloeistoffen.

2.5 Beschermende middelen (anders dan handschoenen)

In sommige gevallen moeten medewerkers naast handschoenen ook andere beschermende middelen, zoals een schort, mondneusmasker en spatbril, dragen om het risico op besmetting te verkleinen. Hieronder vind je de algemene maatregel. Voor de medewerkers geldt:

- Draag een wegwerpschort bij cliëntgebonden handelingen waarbij je kleding vervuild kan raken met lichaamsvloeistoffen (braaksel, urine enz.). Een halterschort is in normale situaties voldoende. In bepaalde situaties is een schort met lange mouwen noodzakelijk. Bij twijfel kan de arts en/of de regionale GGD advies geven.

Mocht er vanwege een epidemie extra maatregelen nodig zijn dan kan de arts deze voorschrijven. Wanneer een cliënt een infectieziekte heeft, raadpleeg je hiervoor het beleid daarvoor. Dit kan via de link in dit protocol.

3.

Persoonlijke hygiëne van cliënten

Binnen instellingen in de gehandicap-
tenzorg en jeugdzorg is er veel contact
tussen cliënten onderling en tussen
cliënten en medewerkers. Hierbij
kunnen ziekteverwekkers, zoals
bacteriën en virussen zich gemakkelijk
verspreiden via de handen, kleding en
gedeelde spullen. Vooral kleine kinderen
stoppen weleens speelgoed in hun
mond of vegen snottebellen af met
hun handen. Via deze 'besmette'
materialen kunnen andere kinderen
bijvoorbeeld weer ziek worden. Een
goede persoonlijke hygiëne van cliënten
verkleint de kans op verspreiding.

3.1 Benodigde materialen

Zorg dat elke cliënt een individuele
set persoonlijke op naam aan
toiletartikelen heeft. Voorbeelden
van deze artikelen zijn:

- kam;
- zeep;
- handdoeken;
- washandjes;
- tandenborstel;
- tandpasta;
- gebittenbakje en schoonmaak-
middel voor kunstgebitten;
- scheerbenodigdheden;
- nagelknippertje.

Bewaar persoonlijke toiletartikelen van
cliënten gescheiden van die van andere
cliënten.

Het knippen van de nagels van cliënten
wordt uitgevoerd op de badkamer.
Ook de pedicure verzorgt de nagels van
de cliënten op de badkamer van de
woongroep.

Geef elke cliënt een eigen bed of
verschoon beddengoed per cliënt.

3.2 Handelingen

Handen wassen:

- Na een toiletgang.
- Voor en na het eten.
- Na niezen, hoesten en afvegen
van de neus.
- Na contact met vuile kleden, afval
en zand.
- Na het buitenspelen.

Leg cliënten uit dat ze tijdens het
niezen of hoesten:

- Niet in de richting van iemand
anders kijken maar het hoofd
wegdraaien of –buigen.
- Een zakdoek, elleboogplooi of
hand voor de mond houden.

Stimuleer cliënten zich regelmatig te wassen en hun tanden of kunstgebit te poetsen. Bepaal de minimale frequentie. Laat een medewerker de cliënt wassen en tanden poetsen als de cliënt het zelf niet kan.

- Laat cliënten met hoortoestellen hun oorstukje minimaal wekelijks schoonmaken volgens voorschrift van de fabrikant. Laat een medewerker deze taak overnemen als de cliënt het zelf niet kan.
- Veeg snottebellen weg als cliënten dit niet zelf kunnen doen.
- Laat cliënten niet eten of drinken in een zandbak, ballenbak, zwembad of andere speelgelegenheid.

3.3

Ernstig vervuilde cliënten

Het kan voorkomen dat cliënten vanuit een ernstig vervuilde thuissituatie de instelling binnenkomen. Zij kunnen hoofdluis, schurft, geïnfecteerde wonden of besmettelijke infectieziekten hebben. Jarenlange vervuiling kan bovendien ernstige gezondheidsproblemen opleveren waardoor deze cliënten alleen met uiterste zorg gefaseerd gewassen mogen worden.

Tref, voordat de vervuilde cliënt in contact komt met andere cliënten, maatregelen om verspreiding van ziekteverwekkers te voorkomen. Welke maatregelen nodig zijn, hangt af van de situatie.

Op www.rivm.nl/Onderwerpen/I/Informatie_Standarden_Infectieziekten_ISI vind je informatie over verschillende infectieziekten.

TIP

Laat cliënten geen materialen meenemen naar het toilet.

Bijlagen

1. Werkwijze handen wassen of desinfecteren

1. Was je handen met water en vloeibare zeep als ze zichtbaar vuil zijn. Gebruik dan geen handdesinfecterend middel. Door zichtbaar vuil vermindert de werking.
2. Zijn je handen niet zichtbaar vuil? Dan mag je kiezen of je je handen wast of desinfecteert. De handen worden voldoende schoon als je deze alleen wast of desinfecteert.

Was je handen zo:

1. Maak je handen nat.
2. Breng vloeibare zeep uit een dispenser aan op je handen.
3. Wrijf de zeep minimaal 10 seconden goed uit. Wrijf ook je duimen, vingertoppen, polsen en de huid tussen je vingers in.
4. Spoel de zeep af.
5. Droog je handen en polsen met een wegwerpdoekje.
6. Heb je geen no-touch kraan? Sluit dan de kraan met je elleboog of het wegwerpdoekje.
7. Gooi het doekje weg.

Desinfecteer je handen zo:

1. Zorg dat je handen droog zijn. Vocht verdunt het handdesinfecterende middel, waardoor deze onvoldoende werkt.
2. Neem zoveel handdesinfecterend middel dat het kuiltje van je hand is gevuld.
3. Wrijf je handen hier helemaal mee in. Neem ook je duimen, vingertoppen, polsen en de huid tussen je vingers mee.
4. Zorg dat je handen zo lang nat blijven door het middel als door de fabrikant is voorgeschreven. Pas dan zijn de ziekteverwekkers gedood.

2. Toegelaten desinfecterende middelen voor oppervlakken, materialen en handen

De regels voor het gebruik van desinfecterende middelen staan in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en het bijbehorende besluit. Kort gezegd komt het erop neer dat in Nederland alleen desinfecterende middelen op oppervlakken, materialen en handen gebruikt mogen worden waarvan is getoetst dat deze onschadelijk zijn voor mens, dier en milieu. Of een desinfecterend middel goed werkt en veilig is, wordt beoordeeld door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb).

Naast beoordelen of een desinfecterend middel goed werkt en veilig is, stelt het Ctgb vast waarvoor het gebruikt mag worden. Een middel kan bijvoorbeeld alleen geschikt zijn voor het desinfecteren van de handen, en niet voor het desinfecteren van oppervlakken. Daarnaast zijn sommige middelen alleen effectief tegen sommige bacteriën, terwijl andere middelen ook virussen kunnen doden.

Middelen die door het Ctgb zijn toegestaan, hebben een N-nummer met 4 of 5 cijfers dat vermeld is op het etiket van het product (bijvoorbeeld: 23456 N). Ook staan de toegelaten middelen op de website van het Ctgb. Op deze website is voor elk toegelaten middel het 'Actueel gebruiksvoorschrift' opgenomen. In dit gebruiksvoorschrift staat waarvoor het middel gebruikt mag worden en tegen welke micro-organismen het effectief is. Ook staat er hoe je het middel moet gebruiken. Hoe je toegelaten middelen op de Ctgb-website kunt vinden, staat hieronder bij "Ctgb-databanken voor desinfecterende middelen".

- > [Gebruik alleen een desinfecterend middel dat door het Ctgb is toegestaan. Controleer in het actueel gebruiksvoorschrift dat het middel: - geschikt is voor het 'materiaal' \(bijv. handen, harde oppervlakken\) dat je wilt desinfecteren; en - effectief is tegen de micro-organismen die je wilt doden. Wil je een oppervlak desinfecteren dat is verontreinigd met bloed? Zorg dan dat je middel effectief is tegen virussen. Desinfecteer je vanwege een \(uitbraak van een\) infectieziekte? Bespreek dan met een arts of deskundige infectiepreventie of je desinfectiemiddel geschikt is tegen de \(mogelijke\) ziekteverwekker.](#)

3. Ctgb-databanken voor desinfecterende middelen

Hieronder staat hoe je desinfecterende middelen kunt vinden op de website van het Ctgb. Eerst beschrijven we hoe je een overzicht van toegelaten desinfecterende middelen kunt vinden. Heb je al een desinfecterend middel en wil je weten of je dit mag gebruiken? Gebruik dan de tweede zoekstrategie.

Onderstaande zoekstrategieën zijn opgesteld in juli 2014. Kloppen de strategieën niet meer en heb je hulp nodig? Neem dan contact op met het Ctgb, telefoonnummer 0317 – 417 810. Het LCHV is niet verantwoordelijk voor eventuele wijzigingen aan de website van het Ctgb.

Zoekstrategie overzicht toegelaten desinfecterende middelen

- Ga naar www.ctgb.nl.
- Kies onder het kopje 'Toelatingen' voor 'Download toegelaten en vervallen middelen'.
- Klik op 'Download overzicht met toegelaten middelen'. Er opent nu een Excelbestand.
- In dit Excelbestand staan alle toegestane middelen. Belangrijke informatie in dit Excel bestand:
 - In kolom B vind je de naam van de middelen.
 - In kolom C staan links naar de actuele gebruiksvoorschriften van de desinfecterende middelen. Kopieer een link in je internetbrowser om het bestand te openen.

- In kolom T vind je welke PT code(s) geldt/gelden voor het middel. De PT-code geeft aan voor welk materiaal het middel geschikt is. Middelen die geschikt zijn voor het desinfecteren van handen hebben een PTO1-code ('Biociden voor menselijke hygiëne'). Middelen die geschikt zijn voor materialen en oppervlakken hebben een PTO2-code 'Desinfecterende middelen voor privégebruik en voor de openbare gezondheidszorg, alsmede andere desinfectantia'.

Wil je een overzicht van alle middelen met een PTO1 of PTO2 code? Gebruik dan het filtersysteem:

- Klik op kolom T om deze te selecteren,
- Kies in de werkbalk voor 'Data' of 'Gegevens' selecteer A-Z, bevestig 'expand the selection'/'De selectie uitbreiden'. Je hebt nu een overzicht van alle middelen van PTO1 onder elkaar staan. Deze wordt gevolgd door PTO2 en alle andere codes. >>

Zoekstrategie specifiek desinfecterend middel

Heb je al een middel en wil je weten of deze geschikt is? Dan kun je op de naam van het product zoeken;

- Ga naar www.ctgb.nl.
- Kies onder het kopje 'Toelatingen' voor 'Toelatingen'.
- Achter 'Filter op naam' kun je (een deel van) de naam van je product invullen.
- Klik vervolgens op de naam van je product. Op de pagina die dan opent, staat meer informatie, waaronder een link naar het actuele gebruiksvorschrift.

Samen op eigen kracht